

Handläggare
RB

Datum
2023-09-01

Diarienummer
S2023/02496

Socialdepartementet, Socialförsäkringsenheten
s.remissvar@regeringskansliet.se
pia.fagerstrom@regeringskansliet.se

Remissvar från Hyresgästföreningen

Förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget med anledning av höga levnadsomkostnader

Remissyttrande över Förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget till barnfamiljer inom bostadsbidraget med anledning av höga levnadsomkostnader, S2023/02496, Socialdepartementet.

Sammanfattning

Hyresgästföreningen tillstyrker i huvudsak förslaget om förlängning av det tillfälliga tilläggsbidraget, men anser att fler åtgärder bör införas, särskilt att:

- Månadsuppgifter för inkomstredovisning införs så snabbt som möjligt, eller att tillfälliga åtgärder införs för att minska andelen återkrav av bostadsbidrag
- unga barnlösa hushåll med bostadsbidrag får del av höjningen på samma sätt som hushåll med barn,
- att en höjning görs av inkomsttaket för när nedtrappningen av bostadsbidraget påbörjas,
- samt möjligheten att söka, erhålla och slippa återbetalning av tillfälligt bostadsbidrag under del av kalenderår säkras.

Vidare kommer fler åtgärder behöva förberedas i syfte att säkerställa hushållens förmåga att betala sina boendekostnader.

Hyresgästföreningens allmänna synpunkter

Den ryska krigföringen i Ukraina medför sedan ett år en sällan skådad påverkan på prisbildningen i samhället. Det har lett till att en ovanlig stor del av invånarna har svårt att klara sin ekonomi, nu och under överskådlig framtid.

Att hjälpa hushållen att betala räkningar och göra nödvändiga inköp är viktigt för att motverka långtgående negativa individuella och samhälleliga konsekvenser till följd av den kris som kriget har medfört. Att göra det via att tillfälligt öka befintliga ersättningssystem är en bra metod. Bostadsbidraget är därtill en träffsäker kanal för att hjälpa hushåll i ekonomisk utsatthet.

Unga hushåll (studenter) får inte del av denna eller tidigare tillfälliga höjningar trots att gruppen är lika utsatt för prisökningarna som andra. Avsaknaden av stöd till unga riskerar att leda till avhopp från studier och därmed till livsval med potentiellt långsiktiga negativa konsekvenser. Därtill har flera tidigare höjningar av inkomsttak och ersättningar av bostadsbidraget inte berört gruppen unga hushåll.

Unga hushåll utan barn som inte studerar får, i praktiken, inget bostadsbidrag och därmed inte något av det tillfälliga stödet. I gruppen finns mycket utsatta hushåll som är i behov av ett ökat stöd från samhället, särskilt nu men även när ekonomin är i normaltillstånd. Därtill lever även många barnlösa över 29 år i ekonomisk utsatthet, trots det har de inte ens har teoretisk rätt att söka bostadsbidrag.

Hyresgästföreningen uppmanar regeringen att skyndsamt arbeta för att så snart det är möjligt sjösätta ett system med månadsuppföljning av bostadsbidraget. Eller att på annat sätt arbeta för att minska andelen återbetalningar, som genom att tillfälligt höja inkomstgränserna.

Återbetalningsproblematiken kvarstår efter flera års kritik. 2015 meddelade Försäkringskassan att 34 procent av alla mottagare av bostadsbidrag blev återbetalningsskyldiga. Den tillfälliga höjningen som föreslås innebär således att de utbetalade beloppen blir högre. Därmed blir sannolikt fler återbetalningsskyldiga till ännu högre belopp.

Återbetalningskraven och är så vanliga, allvarliga och välkända att det är rimligt att utgå ifrån att många hushåll avstår från att söka bidraget, även om de har rätt till det.

Det är därtill avstår sannolikt hushåll från att söka bostadsbidrag för kortare perioder, även om de har rätt till det, då de förväntar sig högre inkomster senare under året och därmed skulle förlora rätten till det bostadsbidrag de hade rätt till tidigare under året.

Om hushåll avstår från att ansöka om bostadsbidrag riskerar barn och vuxna att leva i svårare utsatthet än nödvändigt.

Hyresgästföreningen uppmanar regeringen att genomföra permanenta förstärkningar av bostadsbidraget som har varit ett eftersatt ersättningssystem som under lång tid försvagats i relation till inkomstutvecklingen.

Vissa höjningar av inkomstgränserna har gjorts men inte tillräckligt. En konsekvens är att allt färre hushåll kvalificerar sig till att få ersättning. Bostadsbidraget har därmed kommit att alltmer kanaliseras till hushåll med extremt låga inkomster. Sedan 2012 har höjningar genomförts som upprätthåller bidraget i relation till KPI. Men i relation till inkomstutvecklingen har inkomsttak och ersättningsnivåer inte följt med. Det senaste årets prisökning har inte heller räknats in ännu.

De pågående prisökningarna har inte, och ser inte ut att kompenseras via löneökningar. Det gör att en större del av de som idag inte är berättigade bostadsbidrag ändå är i behov av det.

Vidare innehåller regelverket för bostadsbidrag en rad komplicerade tekniska detaljer som bör åtgärdas för att tydliggöra vad ersättningen baseras på och hur det förändras av inkomst och kostnadsförändringar.

Slutligen behöver troligen fler åtgärder förberedas i syfte att även på lång sikt säkerställa hushållens förmåga att upprätthålla basal konsumtion och boendekostnader exempelvis genom inrättandet av en hyresfond eller riktade anslag till kommunalt ekonomiskt bistånd.

Hyresgästföreningen föreslår därför att:

En särskild ansträngning görs för att minimera kraven på återbetalning under rådande situation, men även permanent. En åtgärd vore att tillfälligt höja inkomstgränserna i bostadsbidraget.

Unga barnlösa hushåll inkluderas i höjningen på samma sätt som barnfamiljer.

Regeringen påbörjar permanenta förbättringar av bostadsbidraget för att det ska fungera på ett bra sätt framöver. Därför är det särskilt viktigt att inkomstgränserna för nedtrappning höjs för samtliga hushåll.

Vidare bör:

- intervallen för boendekostnader (hyra) som ersätts slopas och den nedre gränsen tas bort helt,
- hyror ersätts med samma andel oavsett om det rör unga hushåll eller hushåll med barn,
- taket för boendekostnader relateras till varandra för unga hushåll eller hushåll med barn,
- risken för återkrav minimeras genom att slutgiltigt bidrag baseras på halvårsinkomst eller tremånadersinkomst,
- bidraget säkras mot automatiska nedskärningar,
- bostadsbidraget bör breddas till hushåll över 29 år utan hemmavarande barn.

Hyresgästföreningen

Marie Linder, förbundsordförande

Ragnar Bengtsson, utredare